

Maaelu areng

4. detsembril toimusid Tallinnas kahe struktuurifondide rakenduskava (elukeskkonna arendamise rakenduskava ja majanduskeskkonna arendamise rakenduskava) seirekomisjoni istungid. Mõlemal tutvustati kava rakendamise hetkeseisu, muudatusettepanekuid, struktuurifondide strateegilist aruannet, kommunikatsioonitegevust ja Läänemere strateegiat. Elukeskkonna arendamise rakenduskava raames (eelarve 25,2 miljardit krooni) on võetud kohustusi 52% eelarvest ja tehtud väljamakseid 8% eelarvest. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava raames (eelarve on 21,9 miljardit krooni) on võetud kohustusi 62,6% ja tehtud väljamakseid 14,2% ulatuses. Võrdluseks: maaelu arengukava 2007–2013 raames (eelarve 14,5 miljardit krooni) on võetud kohustusi 30,5% programmi mahust ja tehtud väljamakseid 17,7% ulatuses. Olulisimate muudatustena on kavas tõsta elukeskkonna arendamise rakenduskava energiamajanduse suunast 650 miljonit krooni majanduskeskkonna arendamise rakenduskava ettevõtluse arendamiseks mõeldud meetmetesse. Elukeskkonna arendamise rakenduskava taastuva energia laialdasema kasutuse meetme sihtgruppi on kavas lisada ka põllumajandustootjad.

8. detsembril korraldas Eesti Külaliikumine Kodukant Tallinnas seminari „Kogukonna arengu konsulendi tutvustus ja mittetulundusühingute majandustegevusest“. Seminaril räägiti nõuandeteenuste väljaarendamisest külade arengu tarvis, avaliku sektori koostööst ühendustega teenuste arendamisel, sellest, kuidas arendada kohalikke avalikke teenuseid omavalitsuste ja kodanikeühenduste koostöös, MTÜ-de ja omavalitsuste koostöö uurimisest ja arendamisest Harjumaa näitel, omavalitsuste seisukohtadest avalike teenuste üleandmisel MTÜ-dele, MTÜ majandustegevusest ja ettevõtlustulu teenimisest MTÜ-s, MTÜ-de võimalustest kuuluda tulumaksusoodustusega mittetulundusühenduste nimekirja, Kamari Haridusseltsi tegevustest ja teenustest, koostööst kohaliku omavalitsusega ning sellest, kas vajaliku teenuse kättesaadavus kogukonnale on kohtadel oluline (Kagu-Eesti näitel). Põllumajandusministeerium selgitas, milliste MAK 2007–2013 meetmete raames ning millistel kaalutlustel ja juhtudel käsitletakse MTÜ-de tegevust majandustegevusena.

9. detsembril toimus Brüsselis Euroopa Liidu maaeluvõrgustiku koordineerimiskomitee kolmas istung. Sellel anti ülevaade võrgustiku tegevuskavast, kolme temaatilise tööühma (territoriaalsete vajaduste suunamine, põllumajanduse seosed muu maamajandusega, avalik hüve) tulemustest, kavandatavast uuest temaatilisest tööühmast (poliitika rakendusmehhanismid), maaelu poliitika seostest info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga, LEADER-alakomitee tegevustest, maaelu arengukavade analüüsimisel tehtavatest tegevustest ning kavandatavatest üritustest. Territoriaalsete vajaduste suunamise tööühm kaardistab liikmesriikide poolt kasutatavad maapiirkonna definitsioonid, kuidas liikmesriigid on maapiirkondade vajadusi hinnanud ja kas selleks on ette nähtud territoriaalseid meetmeid. Põllumajanduse seoseid muu maamajandusega käsitlev tööühm analüüsib erinevat tüüpi piirkondade ja erinevate juhtumiuuringute põhjal, milline on põllumajanduse sünergia, aga ka võimalikud konfliktid muu maaettevõtlusega. Avaliku hüve tööühm analüüsib liikmesriikide maaelu arengukavasid ning töötab selle põhjal välja avaliku hüve definitsiooni ja kontseptsiooni. Kavandatav uus temaatiline tööühm hakkab analüüsima, mida ja kuidas erinevad maaelu toetused pakuvad ning millised on erinevate mehhanismide tugevad ja nõrgad küljed. Kõigis

Põllumajandusministeeriumi kuukiri
Olulisemad tegevused ja sündmused
Detsember 2009

töörühmades on olulisel kohal ka parimate praktikate kogumine. Töörühmade töö on sisendiks järgmise programmiperioodi maaelu poliitika diskussioonide ettevalmistamisel.

14.–16. detsembrini toimus Rootsis Kirunas EL-i eesistuja korraldatav maaeludirektorite tavapärase kohtumine, kus osalesid asekanstler Toomas Kevvai ja maaelu arengu osakonna juhataja Henno Nurmsalu. Vahetati kogemusi maapiirkondade arendamise, meetmete lihtsustamise ja maaelu programmide rakendamise teemadel.

Teadus ja arendus

2. detsembril toimus Eesti Põllumajandusmuuseumis konverents „Põllumajandusteadlased ja põllumajandusmuuseumid – pilguheit minevikku, olevikku, tulevikku.“ Päeva esimene pool oli pühendatud põllumajandusteaduse ajaloole: kuulati ettekandeid põllumajandusteadlasest ja kultuuritegelasest Elmar Järvesoost (1919–1994), loomakasvatusteadlasest Arne Pungast (1909–1994), loomaarstiteadlasest Ferdinand Lajast (1889–1956), taimekasvatusteadlasest Hugo Sutterist (1909–1974) ning kaasaegse agrokeemia rajajast Georg Paul Aleksander Petzholdtist (1810–1889). Arutelu juhtis professor Olev Saveli. Konverentsipäeva teise poole teema oli „Põllumajandusmuuseumid muutumas ajas“. Muuseumid tutvustasid oma tegevusi ja arengusuundi. Arutelu juhtis Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna juhataja Aret Vooremäe, kes pidas ka ettekande teemal „Põllumajandusmuuseumite roll haridustegevuses“.

31. detsembriga lõpetas Põllumajandusministeerium 2005. a sõlmitud halduslepingu Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojaga, milles nimetatud haldusülesandeks oli põllumajandusnõuande süsteemi loomine ja põllumajandusnõuande süsteemi toimimise tagamine. Alates 1. jaanuarist 2010. hakkas kehtima haldusleping Maaelu Edendamise Sihtasutusega, milles nimetatud haldusülesandeks on Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arendamine ja toimimise tagamine, samuti kvaliteetse nõuande kättesaadavuse tagamine ning riigiinfo edastamine. Mõlema halduslepingu tekstiga on huvitatutel võimalik tutvuda Põllumajandusministeeriumi kodulehel <http://www.agri.ee/halduslepingud>

Seoses muudatustega nõuandesüsteemis on muutunud ka Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi koordineeriva keskuse kontaktandmed. Koordineeriv keskus asub nüüdsest aadressil: Kreuzwaldi 64, Tartu 51014 (tel. 731 3650, faks 731 3652; e-mail: info@nouandeteenistus.ee; www.nouandeteenistus.ee; www.pikk.ee).

Põllumajandusturu korraldamine

1. detsembril toimus Euroopa Komisjoni Põllumajanduse ja Maaelu Peadirektoraadi lihtsustamise töögrupi istung, millel esitles EK oma hinnangut liikmesriikide esitatud 39 ühise põllumajanduspoliitika lihtsustamise ettepanekule, liigitades neid arvesse võetuteks, töös olevateks ning poliitilisteks. Sõna võtnud liikmesriigid tunnustasid EK tööd, kuid pidasid lõpptulemuse mõju halduskoormuse vähenemisele oodatust väiksemaks. Ettepanekuid, mis sisaldasid kontrollivalimite või järelkontrolli vähendamist, erikontrolliasutuste poolt kõigi kontrolliaruannete edastamist (ka nende aruannete, kus toetuse nõuete rikkumisi ei tuvastatud)

Põllumajandusministeeriumi kuukiri
Olulisemad tegevused ja sündmused
Detsember 2009

jms, mis vähendaks makseasutuse tööd, pidas EK kontrollisüsteemi nõrgendavaks ja välistas nende sätete muutmise. Siiski jätkub töö meetmete tehnilise lihtsustamise suunal samas töögrupis ka uue EK ametisse asudes 2010. a alguses.

2.–3. detsembril toimus Luxembourgis Eurostati põllumajandusliku majandusarvestuse ja hindade töögrupi koosolek. Eestis koondab Statistikaamet põllumajandusliku majandusarvestuse lõplikud andmed järgmise aasta septembriks, kuid esialgsed prognoosid, jooksva aasta novembris (I prognoos) ja järgneva aasta jaanuaris (II täiendatud prognoos), koostatakse Põllumajandusministeeriumis.

Eurostat pöörab aina rohkem tähelepanu avaldatavate andmete kvaliteedile, sealhulgas esitamise ja avaldamise õigeaegsusele, meetoodika ühilduvusele ja andmete võrreldavusele. Moodustatakse kvaliteedi hindamise töögrupp, liikmesriikidel tuleb 2010. a jooksul analüüsida ja edastada kasutatav meetoodika mõnede majandusarvestuse alalõikude kohta.

Tutvustati liikmesriikide 2009. aasta põllumajandusliku majandusarvestuse I prognoosi tulemusi. Enamikes liikmesriikides on tulemus võrreldes 2008. aastaga tagasihoidlikum, seda peamiselt põllumajandussaaduste hinnalanguse tõttu. Toodangu hinnad on langenud keskmiselt 8%, sh põllukultuuridel 10%, loomakasvatustoodangu puhul 7,5% ning piima puhul 19%.

2010. a jooksul peavad kõik liikmesriigid hakkama koguma ja esitama andmeid põllumaa ja püsirohumaa ostu-müügi ning rendihindade kohta vastavalt Eurostati meetoodikale. Enamik liikmesriike on valmis alustama andmete esitamisega. Eestis tegeleb Statistikaamet ettevalmistustega Eurostati nõuete täitmiseks.

7. detsembri Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu (PMAN) kohtumisel tutvustati muu hulgas 2010. a ühtset pindalatoetust ja täiendavaid otsetoetusi reguleerivat põllumajandusministri määrust. Ühtse pindalatoetuse puhul täpsustab see sätteid, mis puudutavad kanepi kasvatamist. Elavat arutelu tekitas ettepanek kehtestada lühikese raieringiga madalmetsa puuliikide loetelu ja hilisema raieringi aeg. Täiendavad otsetoetused on alates 2010. a tootmisest lahti seotud ning toetust saab taotleda toetusõiguse alusel. Vastavad toetusõigused määratakse 2006. a põllumajanduskultuuri kasvatamise ja 2008. a põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse kindlaksmääratud hektarite alusel.

Alates sellest aastast on võimalik täiendava otsetoetuse toetusõigusi üle anda vastavalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusele. Lisaks anti PMAN-i liikmetele teada, et tulenevalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika „tervisekontrolli“ otsustest loobuda energiakultuuri toetusest, tühistatakse põllumajandusministri 10. aprilli 2008. a määrus „Energiakultuuri toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“.

Samal istungil esitleti ka põllumajandusministri määrust „Loomakasvatuse täiendava otsetoetuse ja piimasektori eritoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord ning täiendava otsetoetuse toetusõiguse üleandmisest teavitamise kord ja põllumajandusloomade loomühikute arvestuse alused“. Määrus sätestab ammelehma ja ute kasvatamise täiendava otsetoetuse, piima, veise ja ute täiendava otsetoetuse ning piimasektori eritoetuse taotlemise nõuded. Piima, veise ja ute täiendavat otsetoetust saab taotleda varasemalt määratud toetusõiguste alusel, mida on võimalik üle anda ka teisele taotlejale esitades vormikohase teate. Piimasektori eritoetust saab käesoleval aastal taotleda esimest korda. Taotleja peab taotluse esitamise aastale eelnenud kvoodiaastal olema täitnud temale määratud piima individuaalset tootmiskvooti vähemalt 50% ulatuses ning tema nimel peab olema 31. märtsi 2009. a ja taotluse esitamise aasta 2. märtsi seisuga kuni 100 piimalehma

Põllumajandusministeeriumi kuukiri
Olulisemad tegevused ja sündmused
Detsember 2009

või üle 100 piimalehma, kui tema ettevõtte asukoht on saarel, kus ei ole piimatööstust ning kus puudub tasuta püsiühendus piirkonnaga, kus asub piimatööstus.

8. detsembril toimus EK-s otsetoetuste korralduskomitee 100. istung. Komitee loodi novembris 2003 pärast ÜPP reformiotsuseid otsetoetuste uuendatud süsteemi rakendusküsimuste lahendamiseks ja vastavate EK määruste väljatöötamiseks. 2009. a töötati välja rakendusemääruse täies mahus uuendatud versioonid, mis arvestasid nn „tervisekontrolli“ otsuseid ja lihtsustamise töökavast tulenevaid muudatusi. Juubeliistungil tehti algust põllumajandusmaa toetusõiguslikkuse küsimuse laiema aruteluga, mis jätkub 2010. a. Liikmesriikidele jagatud küsimustik, millele tulevane arutelu põhineb, sisaldas lisaks põldude registri tegevuste kirjeldamisele muuhulgas ka mittepõllumajanduslike tegevuste ja mittetoetuskõlblike elementide käsitlust.

9. detsembril toimus Tartus Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja korraldatav iga-aastane Lihafoorum. Peamisteks teemadeks olid foorumil ülevaade lihasektori olukorrast, liha kvaliteedist, tarbijate teadlikkuse tõstmisest ning toidutöötlemise erialade õppimisvõimalustest.

16. detsembril sai liikmesriikide heakskiidu ja ilmus Euroopa Liidu Teatajas töödokument ja Euroopa Komisjoni määrus nr 1233/2009, milles sätestatakse turutoetuse erimeede piimasektoris. EL põllumajandusministrite algatus eraldada piimatootjatele ühenduse eelarvest täiendavad 300 miljonit eurot, sai detsembriks heakskiidu Euroopa Parlamendilt ja Euroopa Liidu rahandusministritelt ning määruse eelnõu esitati 3. detsembril 2009 hääletusele EK ühise turukorralduse komitees. Eestile on määruse järgi eraldatud summa 1,3 miljonit eurot ehk 20, 4 miljonit krooni, mis moodustab ühenduse toetuse kogusummast 0,43 %.

Kuidas ja mille alusel liikmesriigile eraldatud raha jaotatakse, otsustab iga liikmesriik iseseisvalt, kuid objektiivsed kriteeriumid ja toetuse andmise sätted tuleb välja töötada ning edastada EK-le hiljemalt 31. märtsiks 2010. Kindel on see, et toetus on suunatud piimatootjatele ja selle kriteeriumite väljatöötamisel tuleb silmas pidada, et ei tekiks ebaausat konkurentsi ning et toetust makstakse piimatootjatele mittediskrimineerival viisil. Piimasektori turutoetuse väljamaksed peavad olema tehtud 2010. aasta 30. juuniks.

21. detsembril tähistati Põllumajandusministeeriumis piduliku üldkoosolekuga Eesti Linnukasvatavate Seltsi (ELS) 90. aastapäeva ning taasasutamise 20. aastapäeva. Selle raames esitati ettekandeid nii seltsi 90. aasta tegemiste kui ka eesti vuti säilitus-aretusprogrammi ja jõudluskontrolli läbiviimise kohta, mis on ELS-i üks põhitegevustest. Samuti tehti kokkuvõtte linnuliha teavituse-müügiarendusprogrammi „Linnuliha on kasulik“ rakendamise kohta. Pidulikul koosolekul tänati teenekaid seltsi liikmeid: kaheksale liikmele anti ELS-i tänukirjad ning 14 liikmele tänumedalid.

Detsembris korrastati puu- ja köögiviljasektori kvaliteedikontrolli määrusi. Selle tingis asjaolu, et Euroopa ühisturu puu- ja köögivilja sektori reformi käigus tehti EL õigusaktides muudatusi andmekogude pidamise kohta, laiendati liikmesriikide õigusi järelevalve osas, seoti turustusnõuetele vastavuse kontroll riskianalüüsiga, muudeti aastaid kehtinud termineid jm. Ühtlasi hakkas alates 1. jaanuarist 2010. a riiklikku järelevalvet puu- ja köögivilja turustusnõuete täitmise üle jaekaubandusettevõtetes tegema Tarbijakaitse asemel Põllumajandusamet.

Toit ja veterinaaria

9. detsembril võttis Riigikogu vastu loomatauditõrje seaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse. Seaduse muutmisega antakse parem seaduslik alus loomataudi ennetamisele ja tõrjele, mis sätestatakse täpsemalt loomatauditõrje eeskirjas ja situatsiooniplaanis, samuti laiendatakse loomatauditõrje programmi rakendamise võimalusi kooskõlas aastateks 2007–2013 koostatud Ühenduse Loomatervise Strateegia põhimõtetega, ajakohastatakse seaduse mõisteid, loomade tapamajja viimise ja edasise käitlemise nõudeid ning sätestatakse täpsemad taudikahju hüvitamise põhimõtted.

15. detsembril kuulutas Vabariigi President välja toiduseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse. Suurima muudatusena asendati alates 1. jaanuarist 2010 toidukäitlejatelt järelevalvetoimingute eest kogutav riigilõiv toidujärelevalvetasuga. Täpsemalt <http://www.agri.ee/toidukaitlejate-riigiloiv-asendatakse-jarelevalvetasuga> ja <http://www.agri.ee/lopetatakse-riigiloivu-kogumine-toidukaitlejatelt>

Välissuhtlus

Kuu algul otsisid kolme Balti riigi ja Valgevene põllumajandusministrid Riias võimalusi, kuidas suurendada vastastikusi investeringuid ning kaubavahetust. Eesti põllumajandusministri Helir-Valdor Seederi sõnul oli kohtumine ühelt poolt kantud Baltikumi huvist Valgevene turu vastu, teisalt otsib Valgevene oma kaubale aktiivselt turgu Euroopa Liidus.

Valgevene ootab Baltikumist investeringuid kõigisse majandusvaldkondadesse, erilist huvi pakub neile aga just põllumajandusega seonduv. Praktiliselt poolelt tuntakse suurt huvi näiteks siinse tõuaretuse ja tõumaterjali vastu.

4. detsembril kirjutasid nelja riigi ministrid alla vastastikuse mõistmise memorandumile, mis keskendub just senisest tihedamale majanduslikule koostööle ja infovahetusele.

Helir-Valdor Seederi sõnul on senised läbirääkimised olnud rohkem ettevalmistuslikku laadi, kuid räägiti juba ka konkreetsematest huvidest. Valgevene üheks esimeseks huviks on näiteks Baltikumi sead nii liha- kui tõuloomadena. Esimese reaalse tegevusena alustatigi läbirääkimisi Baltikumi seakasvatajatega tõuloomade ostmiseks. Valgevene ootab Eestilt ja teistelt riikidelt ka konsultatsioone Euroopa Liidu tururegulatsiooni kohta.

Põllumajanduse ja kalanduse detsembri ministrite nõukogu istungil toimus ministrite debatt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) lihtsustamise üle. 2009. a suvel tehti ÜPP määruste lihtsustamise kohta 39 ettepanekut, millele on EK oma vastused andnud. Ministrite nõukogus leidsid mõned liikmesriigid, et EK lihtsustamise ettepanekutega oleks võinud kaugemale minna, samuti pandi ette, et neid lihtsustamise ettepanekuid, mis on poliitilist laadi, võis ka poliitilisel tasandil (ehk siis ministrite nõukogus) arutada. Lepiti kokku, et vähemalt kaks korda aastas on see teema nõukogu arutlusel. Mitmed liikmesriigid on seisukohal, et nõuetele vastavuse puhul tuleb kontrollimisel ja finantskorrektsioonide tegemisel arvestada reaalselt rikkumiste suurust (kui rikkumine on minimaalne, peaks ka karistus olema vastavalt sellele). Samuti leiti, et ÜPP reeglite täitmise kontrolli kulude ja ÜPP tulude (otsetoetused) pooled peaksid olema tasakaalus, kuna mõnedes liikmesriikides on kontrollidele tehtavad

Põllumajandusministeeriumi kuukiri
Olulisemad tegevused ja sündmused
Detsember 2009

kulutused kõrged, moodustades kogu riigile makstavast otsetoetuste osast ebaproportsionaalselt suure osa. Üldine arvamus on aga siiski see, et kuigi lihtsustamine peab jätkuma, peavad ÜPP üldpõhimõtted säilima ning et igasuguste reeglite lihtsustamise puhul tuleb silmas pidada ka seda, et Euroopa Parlament peab nõuetele vastavuse süsteemi oluliseks ÜPP elemendiks, mille reegleid ei tohiks kahtluse alla seada.

Toimus ka pikem debatt maaelu tuleviku teemal (pärast aastat 2013). Üldine arvamus on, et ÜPP peab jääma ühiseks poliitikaks nii et mõlemal ÜPP sambal on selles oma roll täita. Väljakutsete ring, millega on vaja maaelupoliitika raames tegeleda, on oluliselt laiem sellest, mis sai kokku lepitud ÜPP „tervisekontrolli“ käigus 2009. a. Paljud liikmesriigid on seisukohal, et maaelupoliitika on toimiv poliitika, mille kaudu on võimalik uute väljakutsetega tegeleda. Kuna seda toetavad ka avalikkus ja poliitikud, siis leiti, et maaelupoliitika roll peaks suurenema. Sellel on oluline koht ka Lissaboni strateegiat asendavas EL 2020 strateegias. Leiti, et olemasolev maaelupoliitika ülesehitus on ennast õigustanud. Osa liikmesriike pidasid vajalikuks loobuda telgede kohustuslikust minimaalse rahastamise osatähtsustest; tõstatati ka teema väljakutsete ja selle rahastamise tasakaalust. Uued liikmesriigid rõhutasid, et rahastamise põhimõtted on vaja ümber vaadata ning loobuda tuleks ajaloolistest seostest. Samal seisukohal oli ka põllumajandusvolinik Boel. Rahastamise puhul plaanib EK kaotada tulevikus modulatsioonimehhanismi. Enamik liikmesriike rõhutas ka vajadust maaelupoliitikat lihtsustada.